

Setkání k Noci důstojnosti: společné úsilí o důstojný život pro lidi s postižením nikdy nekončí

9.1.2024 - | Veřejný ochránce práv

Zjištění ombudsmana i výzkum organizace Děti úplňku ukázaly, že řada lidí s mentálním postižením dostává dlouhodobě velké množství antipsychotik, aniž by měli psychiatrickou diagnózu.

V čem je taková praxe nebezpečná, popsal v Brně na Noci důstojnosti Filip Pluhař, advokační pracovník Děti úplňku: „Může se stát, že toho člověka například něco velmi bolí, a proto se chová náročně, sebepoškozuje se, je agresivní. A my místo abychom řešili jeho bolesti, tak ho vlastně těmi léky umlčíme. Je známý případ z Velké Británie, kdy se až po roce zjistilo, že holčička měla střep v uchu. My se chceme zasadit například o vzdělávání psychiatrů, aby věděli, jakým způsobem v případě lidí s mentálním postižením postupovat. Třeba, aby dřív než antipsychotika zkusili nasadit právě léky na bolest.“

Podle Hany Šimáčkové, zakladatelky spolku Nebud' na nule, se u lidí s mentálním postižením používají léky také pro utlumení projevů jejich potřeb spojených se vztahy a sexualitou: „Ta potřeba, která je všem přirozená, ale sama o sobě nezmizí, a pokud jí utlumíme léky, projeví se nějak jinak. Ve výsledku spouštíme řetězec dalšího chování náročného na péči, například výbuchy agresivity. A ve chvíli, kdy přijdou tyto projevy, dochází často k dalšímu utlumení léky, takže se dostáváme do začarovaného kruhu,“ vysvětlila Šimáčková s tím, že se v praxi setkává s dvacátníky, kteří berou i 16 různých léků a mají za sebou několik hospitalizací na psychiatrii. Přitom je podle jejich zkušeností možné s lidmi s mentálním postižením v pubertě i v oblasti sexuálních potřeb úspěšně pracovat a takovým případům předcházet.

Právníčky Kanceláře ombudsmana v diskuzi připomněly, že péče o lidi s postižením se v Česku stále soustřeďuje především do velkých ústavů. A lidé v nich se pak často přizpůsobují systému místo, aby naopak služby reagovaly na jejich potřeby. Situaci by měla zlepšit transformace stávajících zařízení spojená s rozvojem sociálních služeb komunitního charakteru. „Často se mluví o tom, že je to o financích, ale ono to o financích není, je to prostě o nás, o politicích a političkách a našich prioritách. A pokud většinově ti, kteří rozhodují o systému, velmi rádi podpoří tvorbu jakéhokoli strategického dokumentu a akčního plánu, ale neudělají z jeho naplnění svou prioritu, je to špatně,“ shrnula na Noci důstojnosti jihomoravská radní pro oblast rodinné a sociální politiky, Jana Holomčík Leitnerová.

Na jižní Moravě čeká velká změna například klienty Emina zámku v Šanově nedaleko Hrušovan nad Jevišovkou. Jako mnoho podobných zařízení v republice není starý zámek stojící na odlehlém místě vhodný pro důstojný život. Teď se tamní obyvatelé i personál připravují, že časem zámek úplně opustí. „Mám velkou naději, že se to podaří, a my během šesti let ze zámku odejdeme. Někteří klienti se na to těší. Řada klientů se ale i bojí. Právě proto, že byli dlouho od společnosti odděleni. Neví, co všechno je čeká. Proto v mezidobí musí dostávat patřičnou podporu od nás, aby se do společnosti vrátili a uměli v ní žít, setkávali se s lidmi nebo třeba začali chodit nakupovat,“ popsal výhled do budoucna ředitel Emina zámku Vít Janků.

Ombudsman Stanislav Křeček během piety za Dorotu Šandorovou zdůraznil, že zlepšování podmínek pro lidi s postižením i pečující vyžaduje zapojení celé společnosti: „Lidská důstojnost je jedním z

nejzákladnějších lidských práv. Jestli o něco můžeme a máme usilovat, a v této souvislosti si to připomínáme zvláště naléhavě, je to právě zachování lidské důstojnosti všech osob, zvláště těch, kteří naši pomoc nejvíc potřebují.“

Zástupce ombudsmana Vít Alexander Schorm se zúčastnil setkání k Noci důstojnosti v Praze. Kromě transformace ústavů je podle něj nezbytná také odpovídající podpora pečujících: „*Rodičům, kteří svým dětem s postižením pomáhají téměř nepřetržitě, často na hranici fyzického a psychického vyčerpání, a bohužel leckdy i za touto hranicí, nestačí jen vyslovit uznání. Je potřeba jim konečně přiznat potřebný statut a z něj plynoucí výhody a nároky,*“ uvedl zástupce ombudsmana.

O tom, jak náročná je pro rodiče péče o potomky s mentálním postižením, svědčí i to, že žádný z pozvaných pečujících nakonec nemohl na Noc důstojnosti do Kanceláře ombudsmana osobně přijet. Většinou kvůli tomu, že nesehnali nikoho, kdo by se o jejich dítě během tohoto odpoledne a večera postaral místo nich.

https://www.ochrance.cz/aktualne/setkani_k_noci_dustojnosti_spolecne_usili_o_dustojny_zivot_pro lidi_s_postizenim_nikdy_nekonci